

Sabiedrisko elektronisko
plašsaziņas līdzekļu
padome

Mazāks slogs, lielāka neatkarība un atbildība

Kāpēc nepieciešama sabiedriskā medija
juridiskā statusa maiņa?

Sanita Upleja-Jegermane, Una Klapkalne

2025. gada 17. oktobrī

Konference: ***Vienoti, daudzveidīgi, digitāli - sabiedrības labā***

Pamats

Sabiedrisko elektronisko
plašsaziņas līdzekļu
padome

- ▶ Ceturtā sabiedrisko mediju konference iezīmē jaunu posmu SEPLP darbībā – sācies nākamais darbības termiņš ar jauniem uzdevumiem un arī iesāktā turpinājumu.
- ▶ Lielākie SEPLP padarītie darbi līdz šim – vienota uzņēmuma «Latvijas Sabiedriskais medijs» izveidošana un lielāka finansiālā stabilitāte un drošība, nekā tas ilgstoši bija sabiedriskajiem medijiem Latvijā.

Finanses

Sabiedrisko elektronisko
plašsaziņas līdzekļu
padome

- ▶ LSM budžeta pieaugums triju gadu laikā gandrīz par 50%.
- ▶ 2023. gadā kopā saņemtā valsts budžeta dotācija 41,2 miljoni eiro, 2026. gadā plānotā valsts budžeta dotācija – 61,4 miljoni eiro.
- ▶ SEPLP to izdevās nodrošināt, lai gan neatrisināts palika jautājums par sabiedriskā medija finansēšanas modeļa maiņu.

Vide

Sabiedrisko elektronisko
plašsaziņas līdzekļu
padome

- ▶ Darbs pie sabiedrisko mediju apvienošanas sākās Covid-19 pandēmijas laikā.
- ▶ Drīz pēc mediju apvienošanas koncepcijas iesniegšanas Saeimai 2022. gadā sākās Krievijas agresijas karš Ukrainā.
- ▶ Žurnālistikas standartus izaicina sociālo mediju izaugsme, dezinformācijas plūsma, mākslīgā intelekta attīstība.

Normatīvais ietvars

Sabiedrisko elektronisko
plašsaziņas līdzekļu
padome

- ▶ Mediju nozares un lēmumu pieņēmēju atbilde Latvijā un Eiropas Savienībā ir rīcībā balstīta.
- ▶ 2024. gada 11. aprīlī pieņemta regula – Mediju brīvības akts, kas pakāpeniski stājas spējā no 2024. gada augusta līdz 2027. gada maijam.
- ▶ 2024. gada 1. oktobrī apstiprinātas Latvijas Mediju politikas pamatnostādnes 2024.-2027.gadam.
- ▶ 2025. gada 7. oktobrī apstiprināts pamatnostādņu īstenošanas plāns 2025.-2027.gadam.

Padomes darbības virzieni

Sabiedrisko elektronisko
plašsaziņas līdzekļu
padome

- ▶ Nākamajos četros gados SEPLP kopā ar LSM valdi turpinās darbu pie vienotā medija pilnīgas izveides un stratēģijas 2026.-2029. gadam īstenošanas.
- ▶ Tiks īstenoti nozīmīgi ieguldījumi sabiedriskā medija drošībā, tehnoloģiskajā un satura attīstībā.
- ▶ Jāpabeidz sabiedrisko mediju pārvaldības reforma ar mērķi mazināt administratīvo slogu, vairojot sabiedrisko labumu, nodrošināt finansiālo stabilitāti un prognozējamību.

Juridiskā statusa pārskatīšanas termiņi

Sabiedrisko elektronisko
plašsaziņas līdzekļu
padome

- ▶ Mediju politikas īstenošanas plāns paredz, ka 2027. gadā tiek izstrādāts konceptuālais ziņojums par atbilstošāko juridisko statusu sabiedriskajam medijam.
- ▶ Likumu grozījumu pieņemšana plānota 2028., 2029. gadā ar mērķi 2030. gadā LSM sākt darbu jaunā statusā.
- ▶ 2029. gads ir laiks, kad beidzas SEPLP otrais termiņš, ir īstenota LSM stratēģija, tas ir valdes termiņa pēdējais gads, ombuda amata termiņa beigas.

Juridiskā statusa pārskatīšanas saturs

Sabiedrisko elektronisko
plašsaziņas līdzekļu
padome

- ▶ Jāpārskata vairāki paralēlie regulējumi – valsts kapitālsabiedrību, sabiedrisko mediju likums, valsts budžeta process.
- ▶ Jāvērtē izmaiņas no konstitucionālā, sabiedriskā medija neatkarības garantiju un īpašās misijas skatpunkta.
- ▶ Jāmaina SEPLP statuss un darbības principi, vairojot medija atbildību sabiedrības priekšā.
- ▶ Jārod risinājums optimālajam medija vadības modelim, galvenā redaktora un ombuda statusam.

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu un to pārvaldības likums

Sabiedrisko elektronisko
plašsaziņas līdzekļu
padome

► 10. pants. Sabiedriskā pasūtījuma izstrādes un uzraudzības kārtība

(2) Sabiedriskā elektroniskā plašsaziņas līdzekļa vidējā termiņa darbības stratēģijas un sabiedriskā pasūtījuma gada plāna izstrādē ņem vērā to, ka **sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu mērķis nav peļņas gūšana.**

Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likums

Sabiedrisko elektronisko
plašsaziņas līdzekļu
padome

► 57.pants. Vidēja termiņa darbības stratēģijas izstrāde

(4) Vidēja termiņa darbības stratēģijā tiek ietverta vismaz šāda informācija:

1) vispārīga informācija par kapitālsabiedrību [kapitālsabiedrības firma, pamatkapitāla lielums, dalībnieku (akcionāru) sastāvs un tiem piederošo daļu (akciju) skaits, **veiktās iemaksas valsts vai pašvaldības budžetā**, informācija par saņemto valsts vai pašvaldības budžeta finansējumu, informācija par īpašuma struktūru (tai skaitā līdzdalība citās sabiedrībās), kapitālsabiedrības darbības veids, vēsture, vadības modelis];

2) **informācija par biznesa modeli**, tai skaitā kapitālsabiedrības produktiem un pakalpojumiem;

3) kapitālsabiedrības stipro un vājo pušu analīze;

4) tirgus analīze, konkurentu un klientu apraksts;

5) kapitālsabiedrības vispārējie stratēģiskie mērķi;

6) nefinanšu mērķi (ja attiecināms);

7) **kapitālsabiedrības finanšu mērķi**, kā arī tās darbības efektivitāti raksturojošie rezultatīvie rādītāji;

8) **prognoze peļņas vai zaudējumu aprēķinam**, bilancei un naudas plūsmas plānam;

9) risku analīze.

Kārtība, kādā tiek vērtēti darbības rezultāti un finanšu rādītāji kapitālsabiedrībai, kurā valstij ir izšķirošā ietekme

Ministru kabineta noteikumi Nr. 95

Veidlapas paraugs informācijas sniegšanai par kapitālsabiedrības darbības rezultātiem

Kapitālsabiedrības
nosaukums

Pārskata gads

Nefinanšu mērķi						
Mērķis	Fakts iepriekšējā gadā (n-1)	Plānotais pārskata gadā (n)	Fakts pārskata gadā (n)	Novirze no plānotā	Novirze no plānotā, %	Valdes skaidrojums par novirzēm
Stratēģijā minētais nefinanšu mērķis Nr. 1						
Stratēģijā minētais nefinanšu mērķis Nr. 2						
...						

Finanšu mērķi						
Mērķis	Fakts iepriekšējā gadā (n-1)	Plānotais pārskata gadā (n)	Fakts pārskata gadā (n)	Novirze no plānotā	Novirze no plānotā, %	Valdes skaidrojums par novirzēm
Stratēģijā minētais finanšu mērķis Nr. 1						
Stratēģijā minētais finanšu mērķis Nr. 2						
...						

Finanšu rādītāji						
Rādītāji	Fakts iepriekšējā gadā (n-1)	Plānotais pārskata gadā (n)	Fakts pārskata gadā (n)	Novirze no plānotā	Novirze no plānotā, %	Valdes skaidrojums par novirzēm

Sabiedrisko elektronisko
plašsaziņas līdzekļu
padome

Valsts kapitālsabiedrību vidēja termiņa darbības stratēģijas izstrādes vadlīnijas (1/2)

Kapitālsabiedrības finanšu mērķi (piemērs)							
Finanšu mērķis	Fakts			Prognoze			
	n-3 gads	n-2 gads	n-1 gads	n gads	n+1 gads	n+2 gads	n+(3...7) gads
Pašu kapitāla atdeve (neto peļņa/ vidējais pašu kapitāls (%)) vai rentabilitāte (neto peļņa/ apgrozījums (%)) vai EBITDA/apgrozījums (%))							
Kapitāla struktūru raksturojošs mērķis (piemēram, pašu kapitāla īpatsvars: pašu kapitāls/ bilances vērtība)*							
Mērķi, kas attiecas uz ieņēmumiem (piemēram, pašu ieņēmumu īpatsvars)							
Valsts budžetā prognozējamās dividendes % no pārskata gada peļņas,							
Citi finanšu mērķi (piemēram, kredītreitings, banku kovenantes u.c.)							

* Ja kapitālsabiedrībai nav aizņēmumi, tad var noteikt citu maksātspēju vai likviditāti raksturojošu rādītāju, piemēram, kopējās likviditātes rādītāju.

Valsts kapitālsabiedrību vidēja termiņa darbības stratēģijas izstrādes vadlīnijas (2/2)

Kapitālsabiedrības finanšu rādītāji
(ieteicamā tabula)

Rādītāji	Fakts			Plāns			
	n-3 gads	n-2 gads	n-1 gads	n gads	n+1 gads	n+2 gads	n+(3...7) gads
Neto apgrozījums, EUR							
Peļņa vai zaudējumi, EUR							
Peļņa pirms procentu maksājumiem, nodokļiem, nolietojuma un amortizācijas atskaitījumiem EBITDA, EUR							
Pašu kapitāls, EUR							
Pašu kapitāla atdeve (ROE), %							
Kopējais likviditātes rādītājs							
Saistības pret pašu kapitālu, %							
Pamatdarbības neto naudas plūsma, EUR							
Ieguldījumi investīcijās, EUR							
Valsts budžetā prognozējamās* dividendes par attiecīgo pārskata gadu, EUR							
No valsts un pašvaldību budžeta tieši vai netieši plānotais* finansējums (dotācijas, maksa par pakalpojumiem un citi finanšu līdzekļi) kopā, EUR							
Valsts budžeta finansējums, mērķis Nr.1, EUR							
Valsts budžeta finansējums, mērķis Nr.2, EUR							
Pašvaldības budžeta finansējums, mērķis Nr.1, EUR							
Pašvaldības budžeta finansējums, mērķis Nr.2, EUR							
Citi finanšu rādītāji							

Piezīme. Kapitālsabiedrība var iekļaut tabulā arī citus finanšu rādītājus, piemēram, "Bruto peļņas rentabilitātes rādītājs, %", "Neto peļņas rentabilitātes rādītājs, %", "Tekošās likviditātes rādītājs".

Sabiedrisko elektronisko
plašsaziņas līdzekļu
padome

Kopumā plānošanas un atskaitīšanās slogs

Sabiedrisko elektronisko
plašsaziņas līdzekļu
padome

► Plānošanas dokumenti:

- ✓ Kapitālsabiedrības vidēja termiņa darbības stratēģija;
- ✓ Plāns sabiedriskā pasūtījuma izpildei.

► Atskaitīšanās:

- ✓ Atskaite par sabiedriskā pasūtījuma plāna un uzdevumu izpildi;
- ✓ Kapitālsabiedrībai izvirzītie nefinanšu un finanšu mērķi 20xx. gadam;
- ✓ Informācija par kapitālsabiedrības darbības rezultātiem;
- ✓ Informācija publiskajam pārskatam par 20xx. gadu par valsts tiešā un netiešā izšķirošajā ietekmē esošajām kapitālsabiedrībām.

Kapitālsabiedrības finanšu rādītāji (KPI), Latvijas Radio 2023

Sabiedrisko elektronisko
plašsaziņas līdzekļu
padome

Rezultatīvais rādītājs	Fakts 2022. g.	Mērķa vērtība 2023. g.	Fakts 2023. g.	Novirze 2023.g. fakts/plāns	Skaidrojums par novirzēm*
Neto apgrozījums, <i>euro</i>	12 783 217	11 972 324	13 463 141	+1 490 817	Papildu finansējums.
<i>t.sk. Valsts dotācija, euro</i>	12 156 116	11 772 324	12 778 680	+1 006 356	Papildu finansējums.
Pašu ieņēmumi no uzņēmējdarbības, <i>euro</i>	373 118	200 000	389 012	+189 012	Palielinājums saistīts ar papildu ieņēmumiem no projektiem.
Peļņa vai zaudējumi, <i>euro</i>	-293 873	2 000	-107 809	-109 809	Samazinājums zaudējumu rezultātā (plānota bija neliela peļņa).
Peļņa pirms procentu maksājumiem, nodokļiem, nolietojuma un amortizācijas EBITDA, <i>euro</i>	141 786	432 300	360 665	-71 635	Samazinājums zaudējumu rezultātā (plānota bija neliela peļņa).
Peļņa pirms procentu maksājumiem un nodokļiem EBIT, <i>euro</i>	-293 744	2 300	-107 642	-109 942	Samazinājums zaudējumu rezultātā (plānota bija neliela peļņa).
Pašu kapitāla atdeve, ROE, %	-6,35	0,04	-3,07	-3,11	Samazinājums zaudējumu rezultātā (plānota bija neliela peļņa).
Aktīvu atdeve, ROA, %	-3,77	0,03	-1,41	-1,44	Samazinājums zaudējumu rezultātā (plānota bija neliela peļņa).
Pašu kapitāls, <i>euro</i>	4 625 311	4 591 300	3 507 691	-1 083 609	Samazinājums saistīts ar nekustamā īpašuma pārvērtēšanas rezultātu.
Bilances kopsumma, ne mazāk kā, <i>euro</i>	7 790 367	7 772 600	7 654 172	-118 428	Samazinājums saistīts ar nekustamā īpašuma pārvērtēšanas rezultātu.

Atskaitīšanās un izvērtēšanas kārtība

Sabiedrisko elektronisko
plašsaziņas līdzekļu
padome

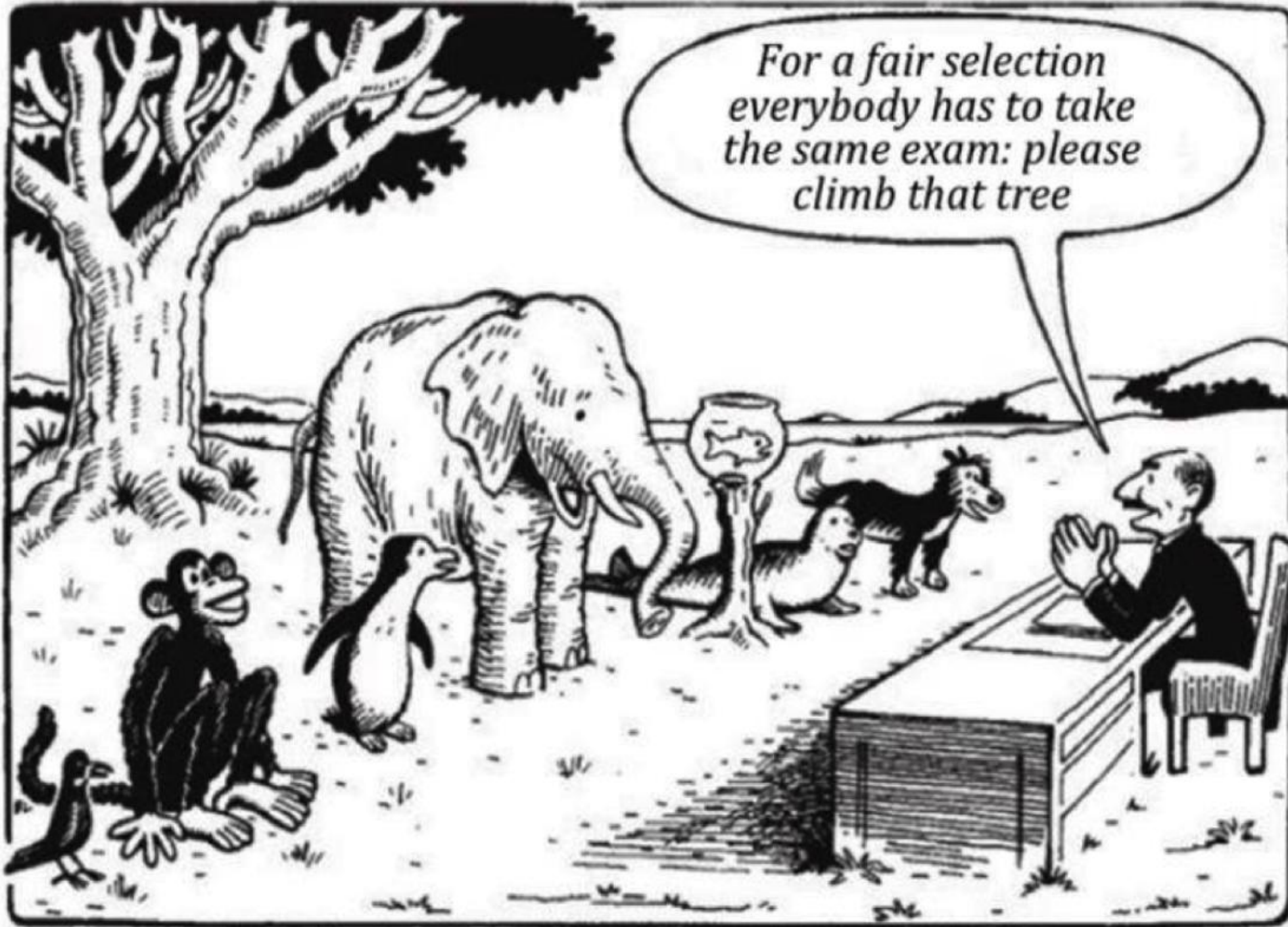
- ▶ SEPLP vērtē visu rādītāju izpildi, apstiprinot LSM atskaiti par sabiedriskā pasūtījuma plāna un uzdevumu izpildi.
- ▶ Daļa no rādītājiem tiek vērtēta/analizēta valsts budžeta procesā caur Finanšu ministriju.
- ▶ Daļa rādītāju ir iekļauta politikas dokumentos un par tiem notiek atskaitīšanās caur Kultūras ministriju.
- ▶ Atskaites par kapitālsabiedrības nefinanšu un finanšu mērķu sasniegšanu izvērtējuma gaita:
 - ✓ Pēc gada pārskata apstiprināšanas maijā tiek iesniegta SEPLP;
 - ✓ SEPLP izvērtē un iesniedz Valsts kancelejas Pārresoru koordinācijas departamentam (PKD);
 - ✓ Pēc PKD atzinuma saņemšanas (aptuveni augustā) SEPLP novērtē valdes darbu, kurš balstās uz nefinanšu un finanšu rādītāju sasniegšanu.

Secinājumi

Sabiedrisko elektronisko
plašsaziņas līdzekļu
padome

- ▶ Plānošana un atskaitīšanās par sabiedriskā medija finanšu mērķiem ir absurda, jo tam nav peļņas gūšanas rakstura.
- ▶ Tiek darīts lieks darbs daudzās institūcijās.
- ▶ Aiz šīm prasībām (arī par stratēģijā iekļaujamo informāciju) pazūd sabiedriskā medija jēga.
- ▶ Sabiedriskā medija darbības caurskatāmība un likumība ir jānodrošina un jāvērtē jēgpilni.
- ▶ Visticamāk, šī nav tikai sabiedriskā medija, bet arī citu kapitālsabiedrību problēma.

Sabiedrisko elektronisko
plašsaziņas līdzekļu
padome

Sabiedrisko elektronisko
plašsaziņas līdzekļu
padome

Paldies par uzmanību!